

**Становище относно Отчет за изпълнението на
бюджета на НЗОК за 2024 г.**

СЪДЪРЖАНИЕ

Становище относно Отчет за изпълнението на бюджета на НЗОК за 2024г.	0
Въведение	2
Анализ на изпълнението на бюджета на НЗОК за 2024 г. по обобщени показатели	3
Разходи за здравеопазване	5
Анализ на приходите.....	6
Анализ на разходите	7
Заключение	10

Въведение

Настоящото становище е изготвено в изпълнение на разпоредбите в чл. 6, ал.1, т. 4 от Закон за фискален съвет и автоматични корективни механизми (ЗФСАКМ), който изисква от Фискалния съвет на България да изготвя мотивирано становище по Отчета за изпълнението на бюджета на Националната здравноосигурителна каса. Съветът изготвя мотивирани становища и препоръки относно всички стратегически документи, отнасящи се до спазването на числовите фискални правила.

Дейността по фискално наблюдение предполага анализ и оценка както на основни бюджетни документи и прогнози, така и на отчети за изпълнението, съобразно съответните закони. ЗФСАКМ изисква дейността на Фискалния съвет да се базира на принципите на независимост, публичност, обективност и прозрачност.

В изпълнение на своите задължения Фискалния съвет подготви настоящото становище, което включва анализ, оценка и препоръки по Отчет за изпълнението на Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса, изготвен от Националната здравноосигурителна каса (НЗОК).

Освен изпълнение на задълженията на закона, чрез настоящото становище Фискалния съвет има за цел да допринесе за разширяване на обхвата на фискалната информация и бюджетния анализ. Споделянето на информация, анализи и идеи може да подпомогне властите за вземане на ефективни решения, които се отнасят до въздействие върху икономиката и икономическия цикъл. Дебатът относно решенията на правителството и широкият консенсус по фискалните въпроси спомага за устойчивост и постигане на дългосрочна стабилност в управлението.

Анализ на изпълнението на бюджета на НЗОК за 2024 г. по обобщени показатели

Табл. 1. Отчет за изпълнението на бюджета на НЗОК за 2024г. (в хил. лв.)

ПОКАЗАТЕЛИ (хил. лв.)	ЗБНЗОК 2024	Отчет 2024	% на изпълнение спрямо ЗБНЗОК 2024
I. ПРИХОДИ И ТРАНСФЕРИ - ВСИЧКО	8 168 353,1	8 345 170,6	102,16%
1. Здравноосигурителни приходи	7 958 809,6	8 091 560,5	101,67%
1.1 Здравноосигурителни вноски	4 880 099,2	5 006 892,2	102,60%
1.2 Трансфери за здравно осигуряване	3 078 710,4	3 084 668,3	100,19%
2. Неданъчни приходи	30 776,6	31 425,0	102,11%
3. Получени трансфери от МЗ	178 766,9	214 900,0	120,21%
4. Трансфери от ЦБ по чл. 5	0,0	7 285,1	100,00%
II. РАЗХОДИ И ТРАНСФЕРИ - ВСИЧКО	8 168 353,1	8 340 238,4	102,10%
1. РАЗХОДИ	8 168 353,1	8 340 304,6	102,11%
1.1 Текущи разходи	7 924 588,8	8 336 790,3	105,27%
1.1.1. Разходи за персонал	79 680,5	86 723,4	108,84%
1.1.2. Издръжка на административните дейности	35 210,0	22 673,1	64,39%
1.1.3. Здравноосигурителни плащания	7 630 931,4	8 020 567,2	105,11%
1.1.3.1. ПИМП	558 038,5	560 264,0	100,40%
1.1.3.2. СИМП	567 208,1	574 692,5	101,32%
1.1.3.3. Дентална помощ	358 882,3	372 044,1	103,67%
1.1.3.4. Медико - диагностична дейност	261 845,4	260 683,1	99,56%
1.1.3.5. Лекарствени продукти, мед. изделия и диетични храни	2 028 544,7	2 083 116,5	102,69%
1.1.3.6. Мед. изделия, които НЗОК заплаща извън стойността на оказваните мед. услуги	162 222,6	180 376,1	111,19%
1.1.3.7. Болнична мед. помощ и плащания от ЦБ по чл. 5	3 572 644,4	3 912 994,8	109,53%
1.1.3.8. Други здравноосигурителни плащания	121 545,4	76 396,3	62,85%
1.1.4. Плащания от трансфери от МЗ по ал.1, ред 3	178 766,9	206 843,5	115,71%
1.1.5. Плащания от трансфер от МЗ, съгл. ЗМДВИП	0,0	-17,0	100,00%
1.2. Придобиване на нефинансови активи	5 000,0	3 514,3	70,29%
1.3. Резерв, вкл. за непредвидими и неотложни разходи	238 764,3	0,0	0,00%
2. Предоставени трансфери на бюджетни организации, сключили д-ри за извършване на мед. услуги с НЗОК	0,00	0,0	100,00%
3. Трансфери между бюджети и сметки за средства от ЕС (нето)	0,00	-66,2	100,00%
III. Дефицит/излишък	0,00	4 932,2	

Както се вижда от табл. 1, през 2024г. има преизпълнение както на приходната, така и на разходната част по бюджета на НЗОК в сравнение с параметрите, заложиени по ЗБНЗОК за 2024г.

В процентно отношение съвсем лек превес има преизпълнението на приходите и трансферите (2,16%) в сравнение с преизпълнението на разходите и трансферите (2,10%)

В приходната част се отчита нарастване на здравноосигурителните вноски с 126 793,0 млн. лв. спрямо планираното (преизпълнение от 2,60%), но едновременно с това нараства и полученият трансфер за здравно осигуряване - с 5 957,9 млн. лв. (0,19%). По този начин трансферът за здравно осигуряване достига 3 084 668,3 хил. лв. В същото време полученият трансфер от Министерство на здравеопазването е доста по-голям от запланирвания по ЗБНЗОК 2024 т.е. изпълнението е 120,21% от заложеното, достигайки 214 900,0 хил. лв.

Неданъчните приходи бележат ръст над планираното, достигайки 31 425,0 хил. лв., което прави изпълнение от 102,11%.

В разходната част основна роля за наблюдаваното преизпълнение играят текущите разходи, както и трансферите.

В сравнение с бюджет 2024, текущите разходи нарастват с 5.2% над заложеното, което обуславя ръст от 412 201,5 хил. лв. в абсолютна стойност.

В основното разходно перо „Здравноосигурителни плащания“ са отчетени изразходвани средства в размер на 8 020 567,2 хил. лв., което надхвърля със 389 635,8 хил. лв. (5.11%) предварително предвидените по бюджет. Основна роля за това има реализираните превишения на заложените по бюджет разходи по перо „Болнична медицинска помощ (превишение от 340 350,4 хил. лв. т.е. преизпълнение от 9.53%)“.

Също така разходване на средства над предвиденото по бюджет, макар и в по-малък размер се отчита и при перата „Лекарствени продукти, мед. изделия и диетични храни“ (превишение от 54 571,8 хил. лв. т.е. преизпълнение с 2,69%), перо „Медицински изделия, които НЗОК заплаща извън стойността на оказаните медицински услуги“ (изпълнение 111.19% от предвиденото по бюджет т.е. с 18 153,5 хил. лв. повече) и „Дентална помощ“ (превишение от 13 161,8 хил. лв. т.е. преизпълнение с 3.67%).

Изпълнение под предвиденото по Бюджета на НЗОК за 2024г. се наблюдава при „Медико-диагностична дейност“ (изпълнение от 99,56% от предвиденото по бюджета т.е. с -1 162,3 хил. лв. по-малко). Най-съществено намаление отчитаме при „Други здравноосигурителни плащания“ (изпълнение от едва 62,85% от предвиденото по бюджета т.е. с -45 149,1 хил. лв. по-малко)

При останалите разходи имаме минимално преизпълнение. Това са разходите за „Първична извънболнична медицинска помощ“ (изпълнение 100,40% от предвиденото по бюджет т.е. с 2 225,5 хил. лв. повече) и „Специализирана извънболнична медицинска“ (изпълнение 101,32% от предвиденото по бюджет т.е. с 7 484,4 хил. лв. по-малко).

При „Издръжка на административните дейности“ се отчитат спестени средства, като изпълнението на бюджета е едва 64,39% т.е. налице са -12 536,9 хил. лв. неусвоени средства. Но при разходите за персонал се наблюдава увеличение в размер на 7 042,9 хил. лв. (изпълнение 108,84%).

В резултат на гореизложеното Отчетът на бюджета на НЗОК за 2024г. показва малък излишък от 4 932,2 хил. лв.

Разходи за здравеопазване

Съгласно Отчета за изпълнението на бюджета на НЗОК за 2024г. разходите за функция здравеопазване са нараснали с 1 293 831 хил. лв. (18,4%) спрямо Отчета за 2023г., достигайки 8 340 238 хил. лв. или 4,1 % от БВП за 2024г.

В таблица 2 по-долу са показани отчетни данни по отношение на разходите в бюджета на НЗОК за последните 5 години.

Табл. 2 Ръст на разходите по отчетите на НЗОК по години (2020 г. - 2024 г.) спрямо всяка предходна година

Параметър\Год.	2020	2021	2022	2023	2024
Разходи и трансфери ВСИЧКО (хил. лв.)	4 738 218	5 857 321	6 373 916	7 046 407	8 340 238
Ръст на разходите в абсолютна стойност (хил. лв.)	304 655	1 119 103	516 595	672 491	1 293 831
Ръст на разходите в %	6,9%	23,6%	8,8%	10,6%	18,4%
Разходи към БВП	3,9%	4,2%	3,8%	3,8%	4,1%

Източник: Изчисления на ФС

Въз основа на параметрите от табл. 2 може да се заключи, че през отчетната година разходите са започнали да се повишават с по-висок процент от предходната. Разходите и трансферите по отчета на НЗОК за 2024г. вече са преминали психологическата граница от 8 млрд. лв.

Прекъсването на тенденция за нарастване на разходите за здравеопазване като процент от БВП през 2022г. не се запази през отчетната година, тъй като, макар и в минимален размер, наблюдаваме ръст на разходите за здравеопазване – от 3,8% до 4,1% от БВП.

Достигането им до 8 340 238 хил. лв. т.е. с над милиард повече спрямо 2023г., показва необходимост от по-засилена оптимизация и реформиране на системата.

Анализ на приходите

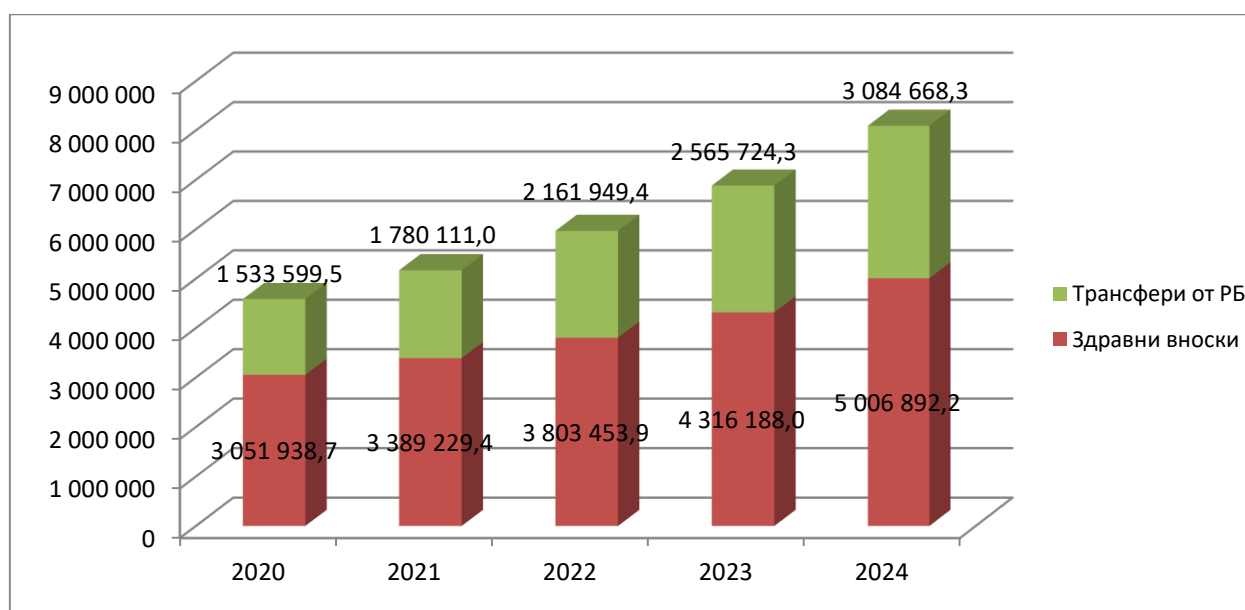
Общият размер на отчетените приходи и трансфери в номинален размер е 8 345 171 хил. лв. Той включва преизпълнение от 2,2% на заложените приходи и трансфери в ЗБНЗОК за 2024г.

Спрямо предходната година увеличението на приходите е в размер на 1 278 997,6 хил. лв. (18,1%)

Основните компоненти на приходите в Отчета за изпълнението на бюджета на НЗОК са здравноосигурителните вноски и трансферите за здравно осигуряване от централния бюджет. Размерът на приходите от здравни вноски за 2024г. е 5 006 892,2 хил. лв. и отбелязва увеличение от 690 704,2 хил. лв., което се равнява на 16,0% растеж на годишна база спрямо Отчета на НЗОК за 2023 г. Трансферите за здравно осигуряване нарастват с 518 944,0 хил. лв. до 3 084 668,3 хил. лв. или увеличение от 20,2% спрямо Отчет 2023.

Наблюдава се трайна тенденция за увеличаване на приходите от здравни вноски и трансферите за здравно осигуряване на НЗОК за разглеждания пет годишен период (Граф. 1), като темпът на нарастване на трансферите е изпреварващ.

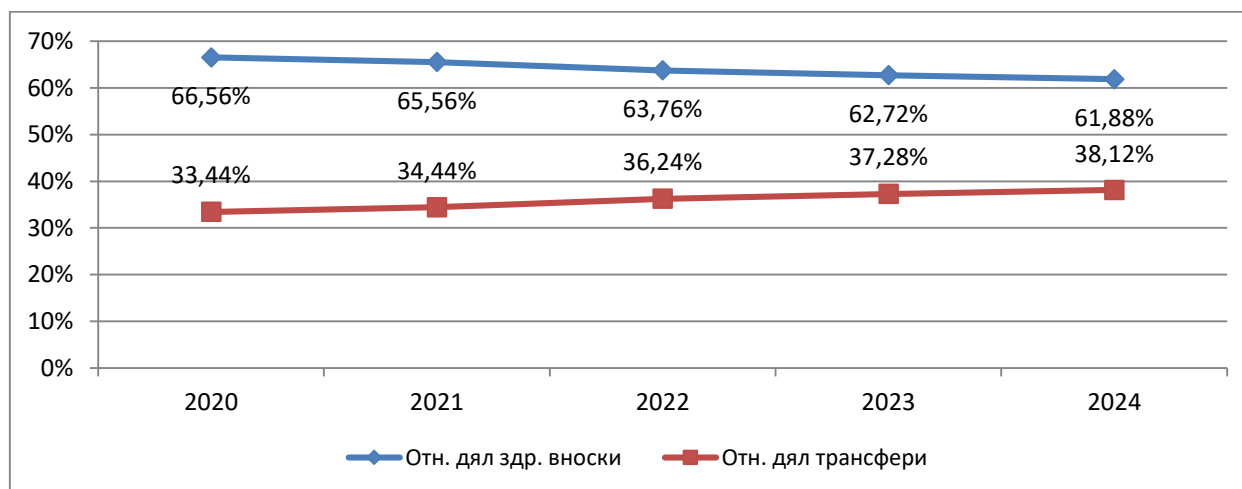
Граф. 1 Номинален ръст на приходите от здравни вноски и трансфери за периода 2020 – 2024г. (в хил. лв.)

Източник: Изчисления на ФС

В структурата на отчетените приходи, представена по-долу, съотношението между приходите от здравни вноски и тези от трансфери продължава да показва водещата роля на здравноосигурителните вноски – 61,88 %.

Граф. 2 Изменение в структурата на приходите на НЗОК за периода 2020г.-2024г. по основни компоненти

Източник: Изчисления на ФС

През последните пет години наблюдаваме влошаване на съотношението на относителния дял на приходите от здравни вноски, сравнени с относителния дял на трансферите. Относителният дял на здравните вноски бележи спад с около пет процентни пункта и съответно относителният дял на трансферите се повишава със същата стойност. През последната 2024 година относителния дял на приходите от здравни вноски спада с около един процентен пункт – до 61,88%. Съответно с около 1 пр. п. нараства относителният дял на трансферите – до 38,12% в разглежданото съотношение.

На база на наблюдаваните изменения в относителния дял на здравните вноски и трансферите, може да се потвърди негативен развой през отчетната година както по отношение на приходите от здравни вноски, така и по-отношение на трансферите.

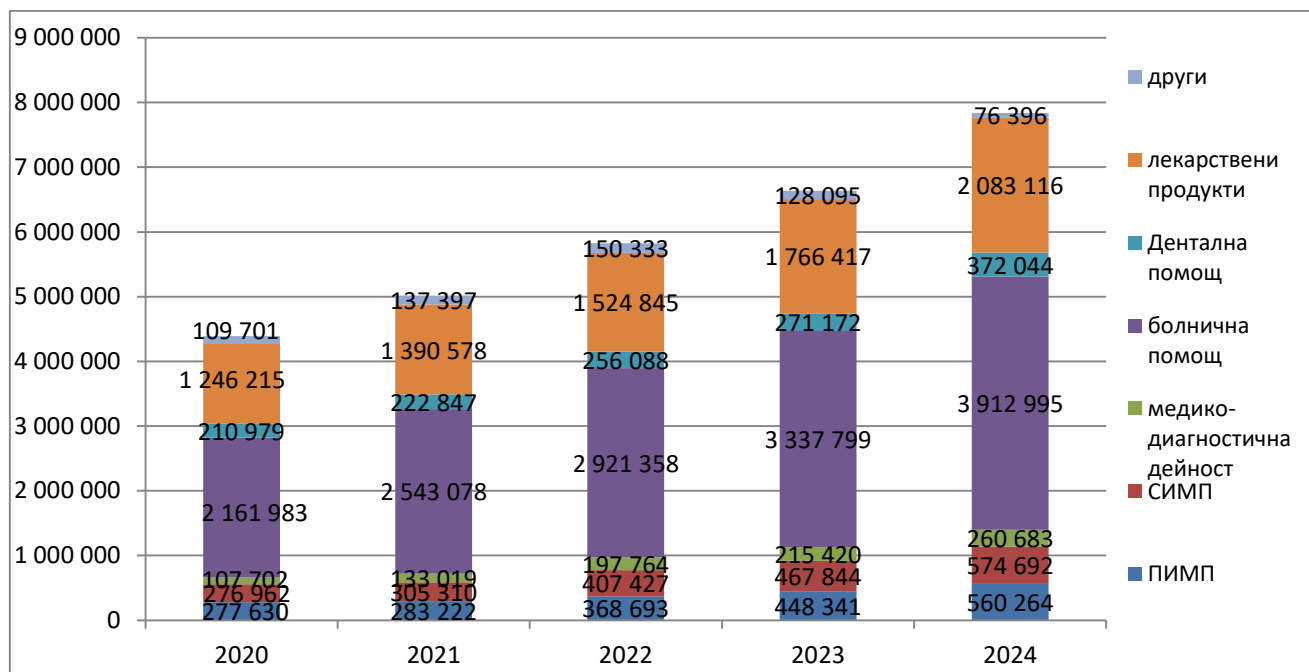
Анализ на разходите

Общият размер на отчетените разходи и трансфери в номинален размер е 8 340 238,4 хил. лв. Той включва увеличение в размер на 1 293 831 хил. лв. спрямо отчета на НЗОК за 2023 г., което се явява номинален растеж от 18,4 % на годишна база. С най-голям дял са текущите разходи, които възлизат на 8 336 790,3 хил. лв. т.е. ръстът им спрямо 2023г. е в размер 412 201,5 хил. лв. (5,9%).

В структурата на текущите разходи, здравноосигурителните плащания съставляват 8 020 567,2 хил. лв. (96,2%)

В графика 3 по-долу е представена структурата на здравноосигурителните плащания по Отчет 2024 на НЗОК, както и за предходните четири години.

**Граф. 3. Структура на здравноосигурителните плащания на НЗОК за периода 2020 – 2024г.
(в хил. лв.)**

Източник: Изчисления на ФС

Отчетът на бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2024г. показва следното разпределение на реализираните здравноосигурителни плащания:

- първична извънболнична медицинска помощ – 560 264 хил. лв. (ръст 25,0% спрямо 2023г.);
- специализирана извънболнична медицинска помощ – 574 692 хил. лв. (ръст 22,8% спрямо 2023г.);
- дентална помощ – 372 044 хил. лв. (ръст 37,2% спрямо 2023г.)
- медико-диагностична дейност – 260 683 хил. лв. (ръст от 21,0% спрямо 2023г.);
- лекарствени продукти, медицински изделия и диетични храни за специални медицински цели – 2 083 116 хил. лв. (ръст 17,9% спрямо 2023г.)
- болнична медицинска помощ – 3 912 995 хил. лв. (ръст от 17,2% спрямо 2023г.)
- здравноосигурителни плащания за медицинска помощ, оказана в съответствие с правилата за координация на системите за социална сигурност, както и за поставяне на ваксини срещу КОВИД-19 за здравноосигурени лица – 76 396 хил. лв. (понижение от – 40,4% спрямо 2023г.)

В абсолютна стойност традиционно най-голям ръст за 2023г. е отчетен в перата „Болнична медицинска помощ“ и „Лекарствени продукти“, съответно 575 195,8 хил. лв. (17,2%) и 316 700 хил. лв. (17,9%). Особено притеснително е ускорението на плащанията по тези две основни пера. При плащанията за лекарствени продукти ръстът през предходната 2023г. е бил 15,8%, сходен ръст с перо „Болнична помощ“ през 2023г. (14,3%).

Ускоряването на темпа на здравноосигурителните плащания през 2024 г. се наблюдава и при повечето от останалите пера. Този темп е по-висок в перата „Първична извънболнична медицинска помощ“ (25,0%), Специализирана извънболнична помощ (22,8%) и „Медикодиагностичната дейност“ (21,0%). Ръстът им през предходната 2023г. е бил съответно 21,6%, 14,8% и 8,9%. Именно тези три направления са обект на приоритизиране в дългосрочен план. Усвояването на средства в Доболничната помощ, профилактиката и превенцията на здравето е в основата на стратегията за гарантиране на по-качествени и по-ефективни здравни грижи. Отпускането на достатъчен брой направления за осъществяването на медикодиагностична дейност в извънболничната помощ е важно и от гледна точка на оптимизиране разходите на НЗОК. В болнични условия голяма част от тези изследвания са безплатни за пациента, но излизат по-скъпо за Касата, отколкото ако бъдат направени в извънболничната помощ. Превенцията и профилактиката на здравето е особено важна за овладяването на разходите в перо „Лекарствени продукти“.

През 2024 г. се наблюдава много силно повишение на разходите за „Дентална помощ“ с ръст от 37,2) който е многократно по-висок от този през 2023г. (5,9%).

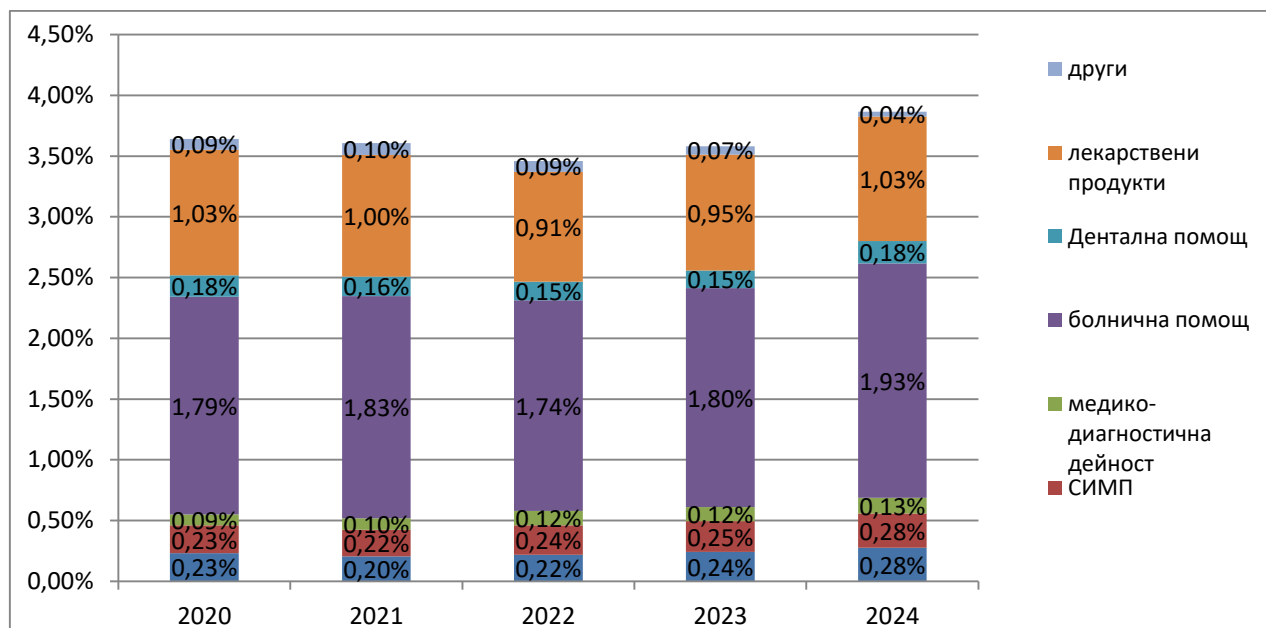
Единственото перо, което бележи спад в разходите за 2024г. в сравнение с предходната година е перо „Други здравноосигурителни плащания в т.ч. за медицинска помощ, оказана в съответствие с правилата за координация на системите за социална сигурност, както и за поставяне на ваксини срещу COVID 19 за здравноосигурени лица“. Отшумяването на пандемията логично доведе до спад от -40,4% (-51 698 хил. лв.) на тези разходи през отчетната година.

От граф. 4 по-долу, е видно, че за разлика от регистрираните спадове през 2022г. на изразходваните средства като дял от БВП в най-обемните пера, през отчетната година тези пера бележат ръстове. Традиционните проблеми в управлението на разходите на системата дават отражение в достигането на пера „Болнична помощ“ и „Лекарствени продукти“ до съответно 1,93% и 1,03% от БВП. Ръстовете са съответно от 0,13 пр.п. и 0,08 пр.п.

Със слаба промяна като проценти от БВП са пера „Медико-диагностична дейност“ и „Дентална помощ“, съответно ръст от 0,01 пр.п. и 0,03 пр.п. от БВП.

Делът на „Първичната извънболнична медицинска помощ“ (0,28% от БВП) и „Специализираната извънболнична медицинска помощ“ (0,28% от БВП) също регистрират плавни ръстове за 2023г. от съответно 0,04 пр.п. и 0,03 пр.п. от БВП.

Граф. 4. Структура на здравноосигурителните плащания на НЗОК за периода 2019г. – 2023г. (дял от БВП)

Източник: Изчисления на ФС

Заклучение

Отчетът на НЗОК за 2024 г. отразява продължаващата линия на поддържане на здравната системата без осъществяване на реформи. При това положение увеличеното разходване на средства по основните пера изглежда неизбежно, както са неизбежни и застрашително нарастващите трансфери за балансиране на салдото по бюджета на НЗОК.

През 2024г. беше премината границата от 8 млрд. лв. по линия на изразходваните средства от бюджета на НЗОК. Оптимизацията при разходването на средства се превръща в жизнено важна цел за постигането на по-добри резултати с цел гарантиране адекватността на здравната система спрямо потребностите на населението.

Фискалният Съвет препоръчва Бюджета на НЗОК и Отчета за изпълнението на Бюджета на НЗОК да се изготвят в програмен формат, в който да се отчитат резултатите и ефективността на изразходваните средства. В представения Отчет не е ясно доколко растящите разходи са обвързани с предоставяне на по-добро качество на здравните услуги. Не е ясна връзката между здравната политика на Министерство на Здравеопазването и НЗОК като платец на здравните услуги.

Направеният анализ дава основание на Фискалния Съвет да съгласува Отчета за изпълнението на бюджета на НЗОК за 2024 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ФИСКАЛНИЯ СЪВЕТ:

Д-Р СИМЕОН ДЯНКОВ